

บันทึกองค์ความรู้

ชื่อเรื่อง	หลักประกันทางธุรกิจ : กฎหมายใหม่เพื่อเศรษฐกิจไทยยั่งยืน
ชื่อผู้บันทึก	นางสาวสุภาณี ขวัญจันทร์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิชาการปฏิรูปกฎหมาย
วันเดือนปี	๙ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๘
แหล่งที่มาของความรู้	บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เรื่อง แผนการให้มีกฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ
เนื้อหา	

เนื่องด้วยปัจจุบันระบบการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีเพียง ๒ รูปแบบ ได้แก่ การจำนำและการจำนอง โดยการจำนำนั้น มีข้อจำกัดเฉพาะสังหาริมทรัพย์และผู้จำนำจะต้องส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่ผู้รับจำนำ ส่วนการจำนองนั้นแม้ผู้จำนองจะไม่ต้องส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับจำนอง แต่ยังคงจำกัดเฉพาะอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ มีทะเบียนบางประเภทเท่านั้น อีกทั้งกระบวนการบังคับจำนองยังมีความล่าช้า อันเป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ

กฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ จึงเกิดขึ้นภายใต้แนวคิดในการรองรับการนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมาใช้เป็นประกันการชำระหนี้ในลักษณะที่ไม่ต้องส่งมอบการครอบครองแก่เจ้าหนี้ เช่น สังหาริมทรัพย์ที่ผู้ให้หลักประกันใช้ในการประกอบธุรกิจ สินค้าคงคลัง หรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า รวมถึง แนวคิดในการสร้างระบบการบังคับหลักประกันที่มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม สอดคล้องกับหลักสากลของนานาชาติ โดยเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจและประชาชน โดยทั่วไปสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ทั้งยังเป็นการเพิ่มความมั่นใจแก่ผู้ให้สินเชื่อ และเป็นการจัดปัญหาแหล่งเงินทุนนอกระบบ

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ อาจแบ่งได้เป็น ๕ ประการ ดังนี้

๑. การก่อให้เกิดสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ

สาระสำคัญของสัญญา คือ การเอาทรัพย์สินตราทรัพย์สินไว้เป็นประกันการชำระหนี้ โดยไม่จำเป็นต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้น โดยผู้ให้หลักประกันจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ และผู้ให้

หลักประกันอาจตราทรัพย์สินของตนเป็นประกันนี้ของบุคคลอื่นก็ได้ ส่วนผู้รับหลักประกันจะต้องเป็น “สถาบันการเงิน” หรือบุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อจำกัดผู้รับหลักประกันเฉพาะผู้ประกอบการในด้านการให้สินเชื่อเป็นธุรกิจหลักเท่านั้น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีความรู้ความชำนาญเพียงพอที่จะรองรับหลักประกันในระบบใหม่ในช่วงเวลาเริ่มต้นแห่งการใช้กฎหมายได้

๒. สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาตามสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายย่อมมีทั้งสิทธิและหน้าที่ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามสัญญา โดยผู้ให้หลักประกันมีสิทธิหลายประการ เช่น สิทธิในการครอบครองใช้สอยทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ และสิทธิในการได้รับหนังสือยกเลิกการจดทะเบียนจากผู้รับหลักประกัน อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันยังคงอยู่ในความครอบครองของผู้ให้หลักประกัน ผู้ให้หลักประกันจึงมีหน้าที่ประการสำคัญที่ต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ฝีมือเพื่อสงวนรักษาทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเสมือนเช่นวิญญูชนจะต้องใช้ในการประกอบกิจการและอาชีพเช่นนั้น นอกจากนี้ ผู้ให้หลักประกันยังมีหน้าที่ประการอื่น อาทิ หน้าที่ต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน เป็นต้น

ในส่วนผู้รับหลักประกันเองก็มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้สามัญ และในกรณีผู้รับหลักประกันรับเอาสิทธิเรียกร้องมาเป็นหลักประกัน ผู้รับหลักประกันจะต้องมีหน้าที่มีหนังสือบอกกล่าวการนำสิทธิเรียกร้องดังกล่าวมาใช้เป็นหลักประกันไปยังลูกหนี้แห่งสิทธินั้น มิฉะนั้นจะยกสิทธิตามสัญญาหลักประกันทางธุรกิจขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้แห่งสิทธิมิได้

๓. การบังคับหลักประกันทางธุรกิจ

กฎหมายหลักประกันทางธุรกิจได้แบ่งวิธีการบังคับหลักประกันเป็น ๒ กรณี ได้แก่ การบังคับหลักประกันที่เป็นทรัพย์สิน และการบังคับหลักประกันที่เป็นกิจการ โดยในกรณีที่มีการนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกัน ผู้รับหลักประกันอาจบังคับหลักประกันได้โดยการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน หรือการเอาทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันหลุดเป็นสิทธิ

สำหรับการบังคับหลักประกันที่เป็นกิจการนั้น จะมีผู้บังคับหลักประกันเป็นผู้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและมีคำวินิจฉัยว่าจะมีการบังคับหลักประกันหรือไม่ ในกรณีที่มีคำวินิจฉัยบังคับหลักประกัน ก็จะมีการจำหน่ายกิจการและนำเงินที่ได้มานั้นจัดสรรชำระหนี้แก่ผู้รับหลักประกันต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการบังคับหลักประกันทั้งสองประเภทข้างต้น ในกรณีที่ผู้รับหลักประกันยินยอมให้มีการบังคับหลักประกัน กฎหมายจึงกำหนดให้มีการบังคับหลักประกันได้โดย

ไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้ให้หลักประกันไม่ยินยอมให้มีการบังคับหลักประกัน ผู้รับหลักประกันก็ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้มีการบังคับหลักประกันต่อไป

๔. ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ

กฎหมายหลักประกันทางธุรกิจกำหนดให้สัญญาหลักประกันระงับสิ้นไปด้วย ๔ เหตุด้วยกัน ได้แก่ (๑) หนี้ที่ประกันระงับสิ้นไป (๒) ผู้รับหลักประกันและผู้ให้หลักประกันตกลงกันเป็นหนังสือให้ยกเลิกสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ (๓) มีการไถ่ถอนทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน (๔) มีการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันในการบังคับหลักประกันหรือเมื่อทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันหลุดเป็นสิทธิแก่ผู้รับหลักประกัน

๕. บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ ได้กำหนดบทลงโทษทางอาญาจำคุกไว้ เนื่องด้วยเหตุผลสำคัญหลายประการ อาทิ กฎหมายหลักประกันทางธุรกิจนี้เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ผู้ให้หลักประกันสามารถครอบครองใช้สอยทรัพย์สินได้ตามปกติ จึงเป็นช่องทางให้ลูกหนี้สามารถยกย้ายถ่ายโอนทรัพย์สินซึ่งเป็นหลักประกันได้โดยสะดวก อนึ่ง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบหลักประกันที่สร้างขึ้นใหม่ จึงต้องกำหนดโทษทางอาญาไว้สำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ดี การบังคับใช้กฎหมายจะสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติเมื่อได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินผู้เป็นเจ้าของหนี้ในการช่วยเหลือหรือสนับสนุนลูกหนี้ให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ภายใต้สัญญาที่เป็นธรรม รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งเป็นลูกหนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาด้วยความสุจริต ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนสืบไป
